

NY MUSIK

i samarbete med
Borås konstmuseum

Hans Otte – ansikte mot ansikte

face à face för piano och band (1965)

Stundenbuch för piano (1991–98)

Welcome för piano (2000) – uruppförande

Claudia Birkholz – piano

Söndag den 19 mars 2000 kl. 18.00

Museet, kulturhuset, Borås

Entré 50:- Medl. fri entré

För några år sedan hade Ny Musik besök av **Hans Otte** – nu en yngling på 73 år, legendarisk radioman, tonsättare och pianist. Då framförde han sitt eget pianoverk *Das Buch der Klänge*, Klangernas bok – en cykel om tolv kontemplativa, harmoniskt väklingande, huvudsakligen minimalistiska pianostycken. Sedan dess har Hans Otte komponerat ytterligare ett omfattande soloverk för piano: *Stundenbuch* (1991–98).

Pianisten **Claudia Birkholz**, liksom Hans Otte boende i Bremen, ställer nu detta åldringens storverk bredvid ett stycke från Ottes och modernismens ungdom:

face à face (1965) för piano och band

När Claudia Birkholz presenterade det tyska förstagångsframförandet av *face à face* i Bremen 1996, skrev tonsättaren:

”Denna komposition skrev jag 1965 till biennalen i Zagreb. Den är i vissa avseenden en förstudie till mina *passages* för piano och orkester, som jag uruppförde ett år senare vid musikdagarna i Donaueschingen. Till pianots originalklang lade jag i *face à face* en hel rad klanger som alla utvunnits ur pianot, men sedan bearbetats i radiostudio och fästs på band. Därav också titeln, som hänvisar till hur klangerna ställs emot varandra – ansikte mot ansikte.”

Stundenbuch (1991–98) för piano

Hos Hans Otte står alltid klangen i centrum: ”Jag försöker lyfta fram de enkla klanger, och inte använda dem för att beskriva något utanför- liggande, utan så att säga lyssna på klanger, deras eget språk”. I *face à face* möter oss 60-talets skimrande klangsplitter, det gestiskt organiska, ett slags klangens kaligrafi. I Ottes mest spelade – och inspelade – verk, pianocykeln *Das Buch der Klänge* (1979–82) fokuseras på harmoniken, eller snarare på de klanger som växer fram ur ett impressionistiskt och minimalistiskt färgat men tämligen traditionellt tonspråk.

I *Stundenbuch* har Otte gått ett steg vidare; harmoniken är inte längre baserad på det förgångnas idiom, utan utvecklas huvudsakligen som ett slags symmetrier runt en imaginär mittaxel, i en ständig motrörelse. Det organiska elementet utgår alltså inte längre från den traditionella harmoniken utan snarare från en närmast arkitektonisk föreställning. Här finns följaktligen ett tydligt abstrakt, eller kanske snarare konstruktivistiskt element. Inte heller den rytmiska notationen är längre traditionell, utan tiden mäts ut i grafiskt noterade avstånd. Liksom *Das Buch der Klänge* kännetecknas av en stor frihet – en klangens, interpretens och lyssnarens frihet – präglas *Stundenbuch* av en öppenhet, inåt och utåt – mot det oväntade.

Stundenbuch är Ottes omfångsrikaste pianoverk, uppdelat i fyra avdelningar, var och en med tolv stycken – alltså en komposition om sammanlagt 48 mestadels kortare satser. Kompositionsarbetet inleddes 1991 – arbetsnamnet var då *Piano Events* – och avslutades först 1998, samma år som tonsättaren själv första gången framförde verket i sin helhet, då i Amsterdam. Ordet *Stundenbuch* motsvarar vårt tidegärdsbok, alltså en samling böner att läsas vid bestämda tider på dagen. Under medeltiden var det vanligt att dessa ”timböcker” förutom att innehålla böner och bibeltexter även var konstnärligt utsmyckade och försedda med sånger i notskrift. Ett tidigt exempel på multimedia, som Otte uttrycker det. Till pianostyckena har tonsättaren också mycket riktigt fogat en samling om *52 inschriften*, inskriptioner, att läsas i samband med framförandet, liksom han även gjort en serie teckningar, av vilka ett urval visas i samband med konserten.

Claudia Birkholz

Född i Bremen. Studier för Kurt Seibert vid Musikhögskolan i Bremen samt för Germaine Mounier och Claude Helffer i Paris. Har framträtt vid festivalerna för ny musik i bland annat Hannover, Düsseldorf, Bremen och Dresden. Upprepade konsertturnéer i Japan. Sedan 1993 docent vid Musikhögskolan i Bremen.

Om vi vill det eller ej: vi hör, vi ser, känner, luktar, smakar.

Varje fråga – ett livstecken.

Det handlar om att vara fri i förhållande till sin egen vilja.

Allting sker alltid uteslutande: Nu.

Inget ögonblick existerar för det andras skull.

När motsatser tiger.

Det finns över huvud taget inget att säga.

Granarnas sång ger svar
utan att vara tillfrågad.

Ju klarare månsken, desto mörkare tallarnas skugga.

Nu – när skålen är tom, kan jag ösa ur den.

Örnen, dess stört dykning och haren är ett.

Tädgårdens sanne ägare är trädgårdsmästaren.

Se hur grenarna böjer sig inför det annalkande regnet.

Den sanne konstnären arbetar inte – han älskar.

Med varje nytt verk ställs idag frågan om själva konstens väsen.

Konsten är inte till för att beskådas – konsten beskådar dig.

Man kan bara höra den ton som man själv slagit an.

Jag hör: Jag lever.